

Finnmark var på adopsjonstoppen

Finnmark hadde midt på 60-tallet flest adopsjoner i landet, i forhold til folketallet. Årsaken antas å være mange barn født utenfor ekteskap.

Av Kita Eilertsen

kita@altaposten.no

I 1965 var det 4,43 barn per 10.000 innbyggere som ble adoptert bort i Finnmark.

– Vi vet ikke hvorfor det ble en oppblomstring i Finnmark da. Men det var mye reisevirksomhet i fylket, og det ble født mange barn utenfor ekteskap, forteller Yngve Nedrebø ved Statsarkivet i Bergen.

Dette var før trykdeordningene kom på plass i 1967, som gjorde det mulig for enslige mødre å klare seg økonomisk.

På 60-tallet var det godt mulig å få seg jobb, men det var ikke ordninger for barnetrygd eller barnepass, som gjorde det mulig å klare det. For mange ble løsningen å få andre til å ta seg av barnet.

18 barn i 1966

Ruth-Heidi Grønbeck, født i Hammerfest av mor fra et lite sted ved Alta, ble adoptert bort

i 1966. Det året var det 18 barn som ble adoptert bort i Finnmark, tilsvarende 2,4 barn per 10.000 innbyggere. Det er kanskje ikke så mange, men det er likevel noen. 13 av disse barna ble født utenfor ekteskap, 10 ble adoptert av steforeldre, mens 8 av andre. Ruth-Heidi kommer inn blant disse åtte andre.

Året før, i 1965, hadde det vært langt flere adopsjoner i Finnmark. Dette var så spesielt, at det fremhevet en egen tekst i statistikken.

– I 1965 var det 4,43 barn som ble adoptert bort per 10.000 innbyggere, forklarer Yngve Nedrebø ved Statsarkivet.

Det står: "I forhold til folketallet hadde imidlertid Finnmark flest adopsjoner. Regnet pr. 10 000 innbyggere ble det i Finnmark adoptert 4,43 barn i 1965."

Lavest lå Hedmark med 0,94 barn per 10.000 innbyggere.

Ikke digital statistikk

Knut Steenberg er omtalt som en av landets fremste adopsjonsekspert. Han har hjulpet mange adopterte å finne frem i sine saker.

– Det finnes ikke offisiell statistikk fra Statistisk Sentralbyrå fra før 1960. På 60-tallet derimot, har vi statistikk med fylkesvis inndeling, forklarer Knut Steenberg, som har jobbet med adopsjon i flere departementer og til sist i Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet.

FORENING: Det finnes en egen forening for adopterte. Det er imidlertid få fra Nord-Norge som er aktive.

Denne statistikken er imidlertid ikke digitalisert. Steenberg forteller at norskadopterte kan få innsyn i sine saker hos Fylkesmannen, som har behandlet adopsjonssaker fra 1933 til 1999. Adopterte har krav på å få vite hvem de er. Om Fylkesmannen sier de ikke finner frem til deres sak, er det bare å fortsette å stå på.

– I dag behandler fylkesmennene bare saker etter adopsjonsloven §12 – spørsmål fra adopterte om å få opplyst hvem som er de biologiske foreldrene, sier Steenberg.

Vanskelig etter krigen

Ifølge Steenberg var det vanskelig i Finnmark og Troms i etterkrigstiden.

– Finnmark var i en særlig vanskelig stilling på grunn av avbrenningen og årene med gjenoppbygging, forteller han.

– En helt særlig gruppe adopsjonssaker under krigen var adopsjon av barn av norsk kvinne og tysk soldat, de såkalte Lebensborn-sakene. For disse barna fantes særlige hjem. Om det var slike hjem også i Nord-Norge er jeg usikker på, forteller Steenberg.

Fraværende forskning

Forskning om norske adopsjoner er svært begrenset, for ikke å si praktisk talt fraværende, i hvert fall når det gjelder eldre adopsjoner.

Høsten 1971 ble det på initiativ fra daværende Sosialdepartementet foretatt en etterunder-

søkelse av norske adoptivbarn og deres familier, «Adoptivbarn og deres familier» ved psykolog Turid Vaagen. Her skal det finnes nøyte dokumentert kunnskap om norske adopsjoner. Det er imidlertid usikkert hvor denne undersøkelsen kan være å finne.

– Vi vet at det er mange flere som er bortadoptert i Finnmark og Nord-Norge, og skulle gjerne ha kommet i kontakt med dem, sier adopterte Ruth-Heidi Grønbeck.

Hun vil igjen komme med oppfordringen til adopterte i nord:

– Ta gjerne kontakt med Foreningen Adopterte, sier Grønbeck.

Foreningen Adopterte: adopterte.no, nås på telefonnummer 400 65 488.

ADOPTERT: Ruth-Heidi Grønbeck ble adoptert bort etter en kort telefonsamtale. (Faksimile, lørdag 18. mai, side 12-13)

– De følte seg frie

De som styrte adopsjonene, gjorde mye som de ville, selv om reglene ble innskjerpet.

Av Kita Eilertsen

kita@altaposten.no

– De som styrte adopsjonene,

følte seg ofte svært frie, sier Yngve Nedrebø, ved Statsarkivet i Bergen. Han har jobbet med mange adopsjonssaker.

Selv om det kom nye, strengere regler for hvem som kunne adoptere, gjorde gjerne de lokale som de syntes var best likevel. I de lokale sosialstyrene satt det gjerne venner eller venner av

familien som ønsket å adoptere. Ofte følte de at de gjorde en god sak, når de fikk plassert et barn hos noen som hadde god økonomi. Det ble gjerne tatt mer hensyn til slike ting, enn til om familien faktisk var skikket til å ha barn.

Dette til tross for at det da var kommet nye retningslinjer for

godkjenning av adoptivforeldre, der det ble krevd både vandelstester, hjemmebesøk, med mer. Og det hele to år før mitt intervjuobjekt ble adoptert bort med kun en telefonsamtale.

Men hvordan kunne det skje, også etter at det var kommet nye, strengere regler i 1964?

Yngve Nedrebø har jobbet lenge ved Statsarkivet i Bergen. Han har en enkel forklaring.

– En ting er hva lovene sier, noe annet hvordan folk oppfører seg. De som hadde ansvaret for å styre adopsjoner følte seg i hvert fall i Bergen og Hordaland svært frie, forklarer Nedrebø.